

FELLESSKAP, SAMLIV OG SEKSUALITET:

Profildokument om samlivsetikk
Det Norske Misjonsselskap 2008
Vedtatt av Landsstyret 17.10.2008

Forord	3
Kapittel 1: Et viktig spørsmål	4
Bakgrunn	4
Dokumentets karakter	5
Kapittel 2: Kristen tro, menneskeverd og seksualitet	6
Kapittel 3: Mellom ideal og virkelighet	8
Samlivsidealer og samlivsvirkelighet i samfunnet	8
NMS og samliv: Et sted for vekst	9
Kapittel 4: Noen særlige og aktuelle utfordringer	11
Polygami	11
Samboerskap	11
Skilsmisse og gjengifte	11
Homoseksualitet	12
HIV/Aids som utfordring i et etisk perspektiv	12
Kapittel 5: Utblikk	14
Kapittel 6: Konkretiseringer	15

Forord

Under behandlingen av landsstyrets treårsrapport til generalforsamlingen i Trondheim i 2005, kom spørsmålet om NMS håndtering av homofilspørsmålet opp. Generalforsamlingen fattet et vedtak der de ber landsstyret om å legge fram en gjennomgang av organisasjonens forståelse av og håndtering av samlivsetiske spørsmål for neste generalforsamling, i Bergen 2008.

Landsstyret (LS) satte på bakgrunn av dette, ned et utvalg som fikk i oppdrag å legge fram et forslag til nytt samlivsetisk policy-dokument for NMS (LS - 45/05, og AU - 119/06).

Landsstyret satte ned en arbeidsgruppe som besto av Kjetil Aano (leder), Anne Karin Kristensen, Bård Mæland, Sølvi Rødsand og Bjarte Thorsen.

Gruppen har hatt sju arbeidsmøter. Gruppen har tolket mandatet ganske vidt, og har valgt å presentere et dokument om samlivsetikk hvor flere viktige spørsmål blir berørt.

Landsstyrets arbeidsutvalg på sitt møte den 18. april i 2007 la følgende prosedyre for behandling av dette dokumentet (AU – 17/07):

1. Arbeidsgruppen legger fram sitt forslag til behandling i LS i juni 2007. LS vedtar da det dokumentet som skal legges fram for Rådsmøtet.
2. Rådsmøtet behandler dokumentet som sak og gir eventuelle råd til LS.
3. LS i desember (2007) vedtar profildokument om samlivsetikk.
4. Saken omtales i landsstyrets treårsmelding, samt legges ved som vedlegg til denne.

Dette forslaget til prosedyre innebærer at det generalforsamlingen i Bergen i 2008 skal gjøre, er å drøfte om den vil gi sin tilslutning til dokumentet eller ikke. Det kan selvsagt fattes vedtak om endringer, men prosedyren legger ikke opp til at man under generalforsamlingen skal diskutere enkeltformuleringer eller ordlyden i teksten.

Landsstyret i NMS uttalte på sitt møte den 24. mars 2007, følgende:

Alle organisasjonar har frå tid til tid behov for å gjennomdrøfta kva dei meiner og kva som er dei organisatoriske konsekvensane av det dei meiner. Under den kommande generalforsamlinga i Bergen i 2008 vil vi ha fleire viktige saker til drøfting. Ei av dei er organisasjonens samlivsetiske profil der også spørsmålet om homofilt samliv kjem opp.

Det er denne oppgaven arbeidsgruppen etter beste evne har søkt å utføre. Det har vært en spennende og god prosess, og gruppen håper at dette dokumentet kan bidra til å fjerne unødige spørsmål om hva NMS mener og hvordan NMS vil praktisere sine standspunkt, og samtidig bidra til å føre videre den gode og åpne linje som alltid har vært ett av NMS sine kjennetegn.

Stavanger, 29. mai 2007,

Kjetil Aano,
Anne Karin Kristensen,
Bård Mæland,
Sølvi Rødsand,
Bjarte Thorsen.

Kapittel 1: Et viktig spørsmål

Bakgrunn

I hele den kristne kirke foregår det for tiden en samtale om seksualitet. Den saken som mer enn noe annet har utløst denne samtalen, er spørsmålet om hvordan man skal forstå og forholde seg til homoseksualitet.

Seksualitet er et viktig spørsmål, uavhengig av denne diskusjonen. Mennesket er et seksuelt vesen, og som kristne tror vi at vår seksualitet er en gudgitt gave. Det er vår oppgave som mennesker å forvalte denne gaven på en god og ansvarlig måte. Vår måte å forholde oss til og å snakke om seksualitet på har imidlertid variert sterkt gjennom kirkens historie. I perioder ble den seksuelle driften nærmest sett på som en hovedsynd. Dette skjedde gjerne parallelt med en viss tabuisering av temaet. I dag er det lite igjen av denne tabuiseringen, tvert imot vil trolig mange hevde. Forståelsen av hva som er rett og galt når det gjelder seksualitet, har endret seg betraktelig.

I et verdensvidt perspektiv er den åpne samtalen som i noen grad preger vår nordiske tradisjon, fortsatt et unntak. I mange samfunn og i mange kirker er seksualitet fortsatt et tabubelagt tema som det snakkes lite om. På overflaten framstår mange samfunn og kulturer som betydelig mindre sex-fiksert enn det våre vestlige samfunn gjør i dag. Går en saken nærmere etter i sømmene vil en imidlertid ofte oppdage et noe annet bilde.

Det Norske Misjonsselskap (NMS) ønsker å framstå som en etisk bevisst organisasjon som er ansvarlig og konsekvent i spørsmål omkring samliv og seksualitet, og som stiller tydelige krav til sine ansatte. Derfor er det viktig for oss å presentere vår forståelse av de utfordringer som vi i dag stilles overfor. Denne forståelsen kan uttrykkes i tre relasjoner:

- I forhold til enkeltpersoner, ansatte, og tillitsvalgte i NMS.
- I forhold til kirken; lokalt i forhold til Den norske kirke og våre andre samarbeidskirker i Norge, og globalt i forhold til alle de kirker og organisasjoner vi samarbeider med.
- I forhold til det samfunnet vi er en del av, lokalt og globalt. I dette dokumentet er det globale perspektivet viktig. Det gjelder både som en generell etisk bevissthet om at vi lever i en global verden, og i forhold til det faktum at NMS vil måtte forholde seg til kirker som stort sett har en svært forsiktig tilnærming til aktuelle, omdiskuterte spørsmål.

I de senere tiår har ulike sider ved samlivsetiske spørsmål blitt diskutert både i samfunnet og i kirken. For et par tiår siden var det spørsmål om skilsmisse og gjengifte som var mest framme. Men de siste årene er debatten blitt dominert av spørsmål om homofili. I dette dokumentet ønsker vi å ta opp disse spørsmålene og samtidig uttrykke vår holdning til en rekke andre spørsmål som har aktualitet i vårt arbeid.

Mange av spørsmålene vil være relevante både i rammen av norsk kirkeliv og våre samarbeidskirker. To tema – utfordringer i møte med polygami og HIV/AIDS – har nok særlig relevans i forhold til våre søsterkirker, men er også relevante her hos oss. Derfor er de tatt med her.

Dokumentets karakter

Det kan være grunn til å holde frem at samlivsetisk refleksjon og veiledning ikke er en hovedoppgave for vår organisasjon. Samtidig berører dette viktige saker, både av prinsipiell og praktisk art. Det er derfor viktig for NMS gjennom dette dokumentet å vise hvordan vår organisasjon skal manøvrere i disse sakene. Vi ønsker å gi ryddige og tydelige signaler.

Når vi i NMS befatter oss med disse spørsmålene, er det for å legge en basis for det som er vårt hovedfokus: Å være en global misjonsorganisasjon.

Dette dokumentet har derfor følgende tre mål:

1. På bakgrunn av de nære og de globale utfordringene vi står overfor, å gi en *presentasjon* av det vi oppfatter som en grunnleggende og troverdig kristen refleksjon omkring samliv og seksualitet.
2. Å *kommentere* aktuelle enkeltspørsmål, hvor det kreves et standpunkt av oss. Det skjer i hovedsak i to retninger:
 - a. Vårt arbeid i Norge, når vi gir etisk veiledning, når vi underviser ved våre institusjoner, og når vi ansetter personer til ulike oppgaver i organisasjonen.
 - b. Relasjon til våre samarbeidskirker og -organisasjoner og deres praksis.
3. Å gi noen *retningslinjer* som vil styre den praksis som NMS vil velge å følge i de aktuelle spørsmålene.

Kapittel 2: Kristen tro, menneskeverd og seksualitet

Basert på Bibel og bekjennelse, og i kommunikasjon med kultur og kontekst

Bibelen og Den norske kirkes bekjennelsesskrifter er grunnlag for NMS' etiske tenkning. Dette er i tråd med vårt regelverk, der det heter "Det Norske Misjonsselskap er forpliktet på Den Hellige Skrift og Den norske kirkes bekjennelsesskrifter" (gjeldende grunnregler, § 4).

I Bibelen går det tydelig fram at den ideelle rammen for seksuelt samliv, er det livslange ekteskapet mellom én kvinne og én mann. Dette er basis for NMS' holdninger til spørsmål som gjelder seksualitet og samliv.

På dette grunnlaget vil videre etisk refleksjon måtte skje i nærkontakt med mennesker og grupper av mennesker innenfor en bestemt kontekst av sosial, politisk eller kulturell art. Det gjelder både i vårt eget land og hos våre samarbeidskirker, at vår undervising, våre standpunkt og vår praksis utvikles gjennom at Bibelens ord og budskap konfronteres med levende kultur i en lokal kontekst. I denne vekselvirkningen mellom teksten og konteksten tror vi fortsatt at Den Hellige Ånd leder oss i vår streben etter å finne en rett måte å forme en ekte kristen ansvarlighet på i etiske spørsmål.

Menneskeverd og seksualitet

Bibelen er klar i sin framstilling av mennesket som et kjønnsvesen. Seksualiteten hører med til menneskets konstitusjon, og har slik sett både egenverdi og verdi i forhold til visse formål: Skapelsesfortellingene gjør det klart at det er i tråd med skaperens vilje at det skapte skal forplante seg og fylle jorden. Seksualitet og seksuelle handlinger er derfor i tråd med skaperens intensjon med sitt skaperverk.

Tanken om menneskeverdet er dypt forankret i kristen tro, og innebærer at alle mennesker har et iboende verd som gir hvert enkelt menneske uendelig høy verdi, og lik verdi, uavhengig av påfallende forskjeller for øvrig. I mange kulturer opphøyes ekteskap og forplantning til selve livets mening og menneskets verd fullbyrdes nærmest gjennom ekteskap og etterkommere. Bibelen tegner ikke et slikt bilde. Både Jesu og Paulus ord og eksempel viser klart at menneskets verd er uavhengig av om det lever i ekteskap eller om det lever i enslig stand; om det har etterkommere eller ikke.

Like viktig er det å understreke at mennesker er kjønnsvesen uavhengig av i hvilken familiesammenheng det lever. Seksualitet hører til det å være menneske, og kjønn er derfor et sterkt meningsgivende og identitetspregende aspekt ved det å være menneske.

Trygghet og sårbarhet

Trygghet og sårbarhet er grunnleggende sider ved menneskets liv. Disse sidene danner også en bakgrunn for Bibelens etiske rettleiding når det gjelder seksualitet.

Både Bibelen og kirken har til alle tider talt om at mennesket i sin selvtutfoldelse må forholde seg til bestemte rammer – også når det gjelder seksualitet. Denne viljen til regulering kan vi forstå ut fra et dobbelt sikte. På den ene siden bekrefter dette at også det som er en god gave fra Gud, trenger å bli regulert for å bli stimulert. Positiv realisering av seksualitetens gave krever så å si støttende hjelp fra bestemte idealer og rammer. Dette har en ytre side (ramme), men også en indre side hvor overordnede, kristne idealer som selvbeherskelse, tålmodighet, respekt, offervilje og trofasthet må gjelde for at samliv skal kunne utfolde seg og vise slitestyrke, og

seksualiteten skal oppleves som god. Bibelens tale om ekteskap og samliv kan leses som en bekreftelse av dette.

Det andre perspektivet dreier seg om en realisme i forhold til hvordan det gode kan bli brukt i det vondes tjeneste, og at oppmerksomhet omkring utnyttelse og overgrep krever en skjerpet bevissthet, ikke minst i en organisasjon med høye idealer om samliv og seksualitet.

Det finnes fortsatt mange kvinneundertrykkende tradisjoner som gjør at kvinner ikke er herre over egen kropp, eller mangler rettigheter og beskyttelse i møte med mannlig makt. I dette perspektivet blir arbeidet mot seksuell utnyttelse av makt viktig, enten det dreier seg om regulære overgrep, eller om utnyttelse av overlegen posisjon for å oppnå seksuelle fordeler. Av en kristen organisasjon som forvalter åndelig makt og som i tillegg lever i en verden der både økonomi og andre goder er skeivt fordelt, kreves det høy bevissthet om dette. NMS vil ha tydelige forventninger til etisk ansvarlighet, og har klare retningslinjer for hvordan slike saker skal behandles og ordninger som skal forhindre unødige påkjenninger (jf. "Seksuelle overgrep: Beredskapsplan for NMS").

Med andre ord, kirkens vilje til å sette klare grenser for seksuell utfoldelse er for å bekrefte og stimulere dets positive funksjon for den enkelte, for familien og for samfunnet, og samtidig for å forhindre at det som er godt, skal vendes til sin motsetning. Dette svarer klart til menneskets vesen som både trygt og sårbart.

Ekteskap og familie

Denne dobbelheten kan anvendes på og uttrykkes gjennom ekteskapet: å skape trygghet og vern om menneskets seksualitet i samlivet mellom mann og kvinne, og på den måten å legge et godt rammeverk rundt familien som samfunnets grunnenhet. Ekteskapet er Guds gode ordening som er skapt for at menneskets behov for trygghet skal imøtekommes gjennom det etiske kravet om troskap, ærlighet og forpliktelse. (Samtidig har det som mål å begrense mulighetene for misbruk av seksualiteten.)

I dette perspektivet er innholdet i et etisk ansvarlig ekteskap minst like viktig som rammene. Også en god ordening som ekteskap kan utarte til sin motsetning. Det som var tenkt som en trygg ramme rundt to menneskers ønske om å vise kjærlighet og vokse i gjensidig omsorg og nærhet, kan bli et fengsel.

Seksualitet og skam

Tradisjonelt har seksualitet ofte vært skambelagt, og derfor neddyttet og utilstrekkelig omtalt og drøftet. I dag er det neppe slik i vårt samfunn. Men like fullt følger skam med seksualiteten også i dag. Det følger skam med for den som ikke makter å leve opp til kirkens og/eller samfunnets forventninger, forventninger som riktignok kan trekke i til dels svært ulike retninger. Dette kan skje i form av tilkortkommenhet i forhold til kirkens idealer om både innhold og rammer, men også i forhold til holdninger til samliv og seksualitet der uhemmet frihet og grensesprengende utfoldelse fremstår som bærende idealer.

Som i et speil

Spørsmål om samliv og seksualitet – som i mange andre etiske saker – krever teologisk og etisk refleksjon. NMS arbeider tverrkulturelt. Vår erfaring fra møter med kulturer som er svært ulike vår egen, har gitt oss en erkjennelse av at det finnes andre måter å ordne samliv på, og som kan ha andre og viktige kvaliteter. Dette viser at gode løsninger ofte finnes i skjæringspunktet mellom ideal og menneskeskapt virkelighet.

I noen saker er svarene enkle og liketil å finne, men ikke alltid. De fleste av oss har opplevd skilsmisse i vår nære familie eller omgangskrets. Da kan man gjerne mene at det ikke bør finne sted, men hva gjør vi når det faktisk finner sted?

Vi tvinges ofte til å drøfte sakene ut fra ulike sider og perspektiver, med tanke på å velge mellom ulike handlingsalternativer og veier fremover. Slike valg er vanskelige og krever både innlevelse, omsorg, beslutsomhet og klokskap. Av og til opplever vi at noen av veiene er stengt, og ofte undrer vi oss over hva Gud egentlig har tenkt som det beste for oss mennesker. Å stå i en slik vurderingsprosess krever både vilje til troskap mot kildene om rett liv, og ydmykhet og klokskap i møte med en kompleks verden.

Kapittel 3: Mellom ideal og virkelighet

Samlivsidealer og samlivsvirkelighet i samfunnet

Vår kulturelle kontekst har forandret seg betydelig på kort tid. Menneskets forståelse av seg selv og sine omgivelser har gjennomgått store omskiftninger. Det gjelder også spørsmål om samliv, menneskesyn og seksualitet. Noe av dette er allerede nevnt ovenfor.

Kristen etikk skal ikke *tilpasse* seg tidens tenkning. Men etisk tenking i rammen av den kristne tro må alltid kommunisere med og la seg utfordre av samtiden. Kristen etisk refleksjon er heller ikke immun mot verken fornuften eller erfaringen. Men fornuften og erfaringen er verken ufeilbarlig eller entydig. Kristen etikk må derfor ha ambisjon om å skjønne seg både på Guds ord og på tidene.

I vår samtid kjemper ulike bilder og idealer for samliv om vår tilslutning. Disse bildene eller idealene lever side om side, selv om de på mange måter gjensidig utelukker hverandre. Som medlemmer av vårt vestlige samfunn bombarderes vi av inntrykk fra hver av dem, hele tiden. Vi kan klassifisere disse bildene på følgende måte:

Samliv som evig ramme eller egen konstruksjon? Drømmen om det gode, livsvarige samliv med den man elsker og elses av, ser nærmest ut til å være der, uavhengig av tid og sted. Mens denne drømmen tidligere representerte noe evig og gudgitt, vil man i dag forstå seg selv som mer aktiv i forhold til ikke bare å skape innholdet i samlivet, men også rammene. Det er grunn til å forstå vår samtid på dette feltet dit hen at det gis stort rom for nytolkning av roller og rammer, og eksperimentering. Mange oppfatter dette egne ansvaret for samliv og seksuelle rammer verken som uttrykk for frihet eller ansvar.

Dersom denne beskrivelsen er riktig, innebærer det en overgang fra en tidligere kollektiv tenkemåte, hvor rammer og roller var definert av tradisjon og samfunn, til en individualisme, hvor hvert menneske er ansvarlig for egne valg, holdninger og konstruksjon av liv og relasjoner. Rett forstått kan man si at en slik forestilling har vært en forutsetning for hele det vestlige kjærlighets- og ekteskapsideal. Enkeltmenneskets frihet til og krav om å få velge sin egen samlivsform, og å gjøre ting på sin egen måte, her og nå, ser ut til å innebære at fortidens oppsamlede erfaring og visdom går tapt. Innsikten det gir om betydninger av tydelige rammer og kulturelle mønster, blir borte. Med dette er det ikke sagt at alt var bedre tidligere. Men vår tids eksperimentering og fragmentering i måter å ordne samliv på legger et stort ansvar på individet, i tillegg til at det presser hver enkelt til å måtte finne opp sitt eget mønster og form for liv/samliv.

Tilbake til tradisjonelle verdier? Samtidig som dette siste er sterkt fremtredende i visse miljøer (men tilsynelatende på tvers av aldersgrupper), har det også skjedd en

viss orientering tilbake til tradisjonelle verdier som forpliktelse, trofasthet og utholdenhet. Vi ser dette både gjennom den sterke vekten som legges i tradisjoner rundt ekteskapsinngåelse og rundt utviklingen av samboerskap som både ekteskapslignende og som nærmest en ekteskapsforberedelse (jf. forlovelse). Det vil være viktig å anerkjenne den moralsk høyverdige viljen mennesker har til troskap, ærlighet, forpliktelse, selv om ikke ekteskap som samlivsform blir realisert fullt før etter noe tid. Slike holdninger kan være et vern mot for sterk individualisering og samtidig gi rom for seksualitet innenfor visse (rett nok ofte uklart definerte) rammer.

Likevel må vi framholde at man kommer ikke utenom det å spørre etter rammer for samliv. Slike gode holdninger tar ikke i tilstrekkelig grad høyde for potensialet for ondskap både i enkeltmennesker og i samhandlingen mellom dem. Det ledende spørsmålet bør være: Hva er den maksimalt gode rammen for de delene av livet hvor vi kanskje er mest sårbare? Når det er sagt, hører det også med å si at mange mennesker, på bakgrunn av smerten av foreldres skilsmisse, vil vegre seg for selv å satse for høyt i ordningen av eget samliv. NMS ønsker også å være en støtte for mennesker som må gå en ekstra distanse for å nærme seg ekteskapsinngåelse.

Samliv og seksualitet som konsum? Et fokus på innhold i samlivsrelasjoner kan trekke i retning av ekteskap og fellesskap. Men det kan også føre over til et tredje aspekt ved samliv, som ikke minst vår egen samtid preges av: *Samliv som konsum*. Her er individualiseringen tatt helt ut, og samliv forfaller til å bli et produkt av dysfunksjonelle kulturtrekk. Den man elsker er ikke ment å elskes til døden skiller, men til nyhetens verdi er utgått. Slik utfoldelse av samliv og seksualitet er ødeleggende både for enkeltmennesker og for samfunnet. Med dette tapes raskt både forutsetninger for egne ansvarlige valg, og ansvar for fellesskapet.

En konsumpreget holdning til samliv kan gis ulike utslag; fra samliv som skiftende allianser med en viss varighet til et rent gjensidig forbruk i fysisk nærhet som kompensasjon for manglende fellesskap og varig nærhet. Dette henger igjen sammen med en sterk vektfor skyvning både hva innhold og rammer gjelder. Rammene fungerer ikke lenger som samlivs-forlengende eller – støttende, og innholdet som kreves av et forhold, blir samlivsforvitrende.

En rask analyse av vår egen samtid gir derfor et sammensatt bilde. NMS utfordres til å fremme holdninger, idealer og rammer som både kan støtte og sikre individets seksualitet, og samtidig gi bærekraft til samliv mellom mennesker. Mange av rammene og idealene vil oppnå anerkjennelse eller respekt, mange vil det ikke. Dette gjelder ikke minst diskusjoner om rammer rundt samliv (jf samboerskap og homofili). NMS vil uansett ha en oppgave i å holde fram idealer og holdninger som gjelder uansett hvilken samlivsform man velger.

NMS og samliv: Et sted for vekst

Bærekraftig samliv er derfor viktig for NMS. NMS ønsker å være et sted som styrker og støtter godt samliv, og vil fremme tiltak og arbeide for å gi mulighet til å foreta ansvarlige etiske valg. I vår samhandling med ansatte, tillitsvalgte og samarbeidskirker ønsker vi å bidra til å styrke etisk ansvarlig samliv, der høye idealer møter hverdagslig virkelighet, og der feiltrinn ikke fører til brudd, men gjennom erkjennelse, bekjennelse og støtte fører til oppreisning til fellesskapet.

Høye idealer for samliv

Vi har som utgangspunkt et høyt ideal for samliv. Det springer ut av Guds godhet. Vår kjærlighetsevne er en ufullkommen gjenspeiling av Guds kjærlighet. Også i kjærligheten og i kjærlighetsforhold reflekteres gudbilledligheten. Derfor er kjærlighet

og seksualitet en dyp del av vår identitet og våre drømmer, og uttrykker en gudvillet side ved mennesket.

Samliv som risikoprojekt: Hva kan NMS bidra med som arbeidsgiver?

Samliv er alltid et risikoprojekt. I vår formidling søker vi derfor å styrke tiltak som er støttende for gode samlivsordninger. I vår tilsetningspraksis og i våre ordninger for ansatte og frivillige vil vi som organisasjon søke gode og byggende ordninger som støtter opp under menneskers evne til samliv. Organisasjonen vil ha et arbeidsmiljø der mennesker opplever seg ivaretatt, og der det er rom for utfoldelse og utvikling for alle, uavhengig av hvilken familiesituasjon de er i.

I NMS ønsker vi å være tydelige på rammer og grenser for akseptabel oppførsel, og vi vil være tydelige på at brudd med disse grenser, vil kunne få konsekvenser. Særlig alvorlig er det når det dreier seg om misbruk av posisjon, stilling eller makt.

NMS vil være en organisasjon som er tydelig på sine ansattes ansvar, men som også tar sitt ansvar som arbeidsgiver. Det innebærer også at vi involverer oss i våre ansattes livssituasjon.

Samtidig skal NMS være et sted med rom for å uttrykke glede og fortvilelse, og vi vil ha gode rutiner for oppfølging av personer i krevende samlivssituasjoner. Vi vil gi støttende veiledning, og støtte prosesser som frambringer heling.

Kapittel 4: Noen særlige og aktuelle utfordringer

Polygami

Polygami har til nå ikke vært et aktuelt problem i Norge. Men i det siste er spørsmålet blitt aktualisert også hos oss. Dessuten arbeider NMS i en rekke kulturer hvor polygami har vært og er en etablert tradisjon.

NMS foretok en bred drøfting av dette spørsmålet i 1982. Konklusjonen var at Bibelen klart anviser det monogame ekteskapet mellom mann og kvinne som det etisk ønskelige. Derfor har NMS stort sett anbefalt at kirkene hvor dette har vært aktuelt, ikke aksepterer at kristne inngår i polygame ekteskap.

Dette er vårt primære standpunkt, samtidig som vi er oppmerksom på følgende forhold: Det tar lang tid å endre forestillinger og lenge etablerte ordninger. Og dessuten kan raske endringer av familiemønster ha store, utilsiktede konsekvenser. I vår dialog med samarbeidskirker bør vi være oppmerksomme på at ingen ordning er bare personlig, men har alltid overpersonlige og samfunnsmessige konsekvenser. Det kan være grunner til at man bruker en kulturrelativ tilnærming i spørsmål om ordninger.

Samtidig vil vi alltid framholde det livslange, monogame ekteskapet som det som uttrykker et kristent menneskesyn og etisk ideal. Vi er overbevist om at over tid vil en formidling av et kristent menneskesyn som framhever begge ektefellers likeverd føre til at grunnlaget for polygame ekteskap undergraves.

Samboerskap

Samboerskap er en upresis benevnelse som dekker mange samlivsformer, alt fra de mer tilfeldige og kortvarige samlivssituasjoner til avtalt og ordnet samliv, av og til også med skrevet overenskomst.

Mer tilfeldige samboerskap og korte forhold har vi i sak kommentert ovenfor. Det mer ordnede samboerforhold får i dag mer og mer preg av en slags forlovelse, som i mange tilfeller etter hvert går over til ekteskap. Mange samboerforhold varer også livet ut, og i andre tilfeller velges samboerskap på bakgrunn av et forlist ekteskap. Samboerforhold må med andre ord gis en nyansert etisk vurdering.

NMS' syn er at ekteskap mellom mann og kvinne er den ramme for samliv Bibelen setter opp for oss, og mener dette er det beste og mest forsvarlige uttrykket for gjensidig kjærlighet. I et teologisk perspektiv kan det hevdes at ekteskapet er et uttrykk for på den ene side to personers reservasjonsløse hengivenhet og totale solidaritet, og på den annen side uttrykk for en sosial ordning som har et offentlig preg som involverer både familie og samfunn.

Denne forståelsen vil være retningsgivende for vår ansettelsespraksis og ha betydning for våre tillitsvalgte. Vi vil derfor i vår forkynnelse og veiledning framholde ekteskapet som Guds gode ordning for samlivet mellom to mennesker som er glade i hverandre.

Skilsmisse og gjengifte

I alle samfunn og til alle tider har samlivsbrudd eksistert. Også Bibelen vitner om at dette er et velkjent problem. Det Gamle testamente har detaljerte reguleringer for skilsmisse. Jesus viser i sin forkynnelse stor innsikt og innlevelse i dette spørsmålet.

Det livslange samliv mellom kvinne og mann er både en intensjon ved skapelsen og et etisk ideal. Jesus skjerper i sin forkynnelse dette kravet.

NMS vil i sin praksis framholde at det livslange ekteskapet mellom én kvinne og én mann er den beste rammen for samliv, og det som best uttrykker skaperens vilje for hvordan mennesker skal ordne sine samliv. Konkrete tiltak for å styrke ekteskapet blant ansatte og medarbeidere er viktig.

Likevel erkjenner vi at vi ikke lever i en ideell verden, og samlivsbrudd vil forekomme. I vår kirkelige praksis og etiske rettledning ønsker vi derfor å ha en helhetlig tilnærming til spørsmål om skilsmisse og gjengifte. Skilte kan bli ansatt i NMS, også dersom de er gift igjen. Samtidig ønsker vi i situasjoner der dette er en aktuell problematikk, å bruke nødvendig tid til en forsvarlig prosess hvor vi har prosedyrer som ivaretar alle impliserte parters behov og rettigheter.

Homoseksualitet

Kristen etikk har - både på skapelsesteologisk grunnlag og med basis i Paulus' formaninger - holdt fram at det er det livslange ekteskapet mellom to personer av motsatt kjønn som utgjør rammen for seksualliv. Dette er det standpunkt som NMS står for. Det er retningsgivende for vår veiledning og forkynnelse. Det innebærer at vi til våre ledende og profilerende stillinger både i Norge og som utsendinger, enten til vårt eget arbeid eller til samarbeid med andre kirker, rekrutterer mennesker som lever i tråd med vårt etiske ideal på dette punktet, og som er lojale mot NMS' standpunkt. Dette vil også være retningsgivende for våre tillitsvalgte.

Samtidig tar vi avstand fra en stigmatisering av mennesker som er homofile, og anerkjenner at homofile på lik linje med alle andre, er utstyrt med både kjærlighetslengsler og -evner. Utvilsomt ser vi mye av de samme kvaliteter i homofile forhold som i heterofile, men vi kjenner oss likevel begrenset av de rammer for seksualitet og samliv som vi leser i Skriften.

Vi erkjenner videre at det både i vårt samfunn, vår kirke og blant NMS' ansatte og tillitsvalgte, er mennesker som har ulike oppfatninger i spørsmålet om homofilt samliv. Dette skaper en åpenbar spenning. Den søker vi å leve med ved at NMS som organisasjon står for ett syn og har en konsekvent ansettelsespraksis, samtidig som vi åpent inviterer mennesker til å delta i vårt arbeid, uavhengig av hvilket standpunkt de måtte ha i denne saken.

HIV/Aids som utfordring i et etisk perspektiv

HIV/AIDS er en sykdom. En drøfting av HIV/AIDS hører med i dette dokument fordi det i høyeste grad dreier seg om *etikk* og om hvordan fellesskapet fungerer. HIV/AIDS har utfordret oss i vår måte å tenke og å snakke om seksualitet på.

I HIV-AIDS arbeidet må tre forhold sees sammen: Beskyttelse, holdninger og behandling. Alle sider har sterke etiske dimensjoner.

Beskyttelse: Ettersom HIV/AIDS er en sykdom som i all hovedsak er overført seksuelt, er veiledningen i forhold til beskyttelse og smittefare viktig. Det er utviklet en strategi som kalles ABC: A står for "*Abstain*" (vær avholdende). Den som er seksuelt avholdende, blir ikke smittet. B for "*Be faithful*" (vær trofast). Når begge partnerne er trofaste mot hverandre, blir de ikke smittet. C står for "*Condomize*" (bruk kondom).

I tillegg til denne individuelle tilnærming må vi også ha med et maktperspektiv. Kampen mot HIV/AIDS kan ikke vinnes uten et oppgjør med kvinneundertrykkende

tradisjoner som gjør at mange ikke er herre over egen kropp, og derfor ikke har makt til å beskytte seg. I tillegg kommer utbredt bruk av sex som pressmiddel.

Her utfordres kirkene til å tale tydelig både om den etiske utfordringen, og om nest beste løsning. I lys av situasjonenes alvor, og ikke minst i lys av kulturelle faktorer knyttet til seksuell praksis, har mange kirker gått inn på en slik modell, uten å oppleve at man går på akkord med sin etiske overbevisning. Også NMS støtter en slik tilnærming.

Holdninger: Den andre siden er at HIV/AIDS på mange måter framstår som vår tids spedalskhet. De som rammes av denne sykdommen, blir stigmatisert. Dette er både uetisk og ubibelsk. NMS vil bidra til å motvirke stigmatisering, og arbeider bevisst for at mennesker som er rammet av en så livstruende og alvorlig sykdom, helt uavhengig av smittens årsak, skal møtes med respekt og behandles med verdighet i hele sykdomsprosessen.

Behandling: Retten til medisin til en overkommelig pris, og verdens forpliktelse til å dele goder på en annerledes måte, slik at også AIDS-syke i fattige land får tilgang til den behandling som faktisk finnes, er i tillegg til en økonomisk og politisk sak, også et etisk krav. Kampen mot HIV/AIDS dreier seg også om rettferdige ordninger og en bedre fordeling.

Dersom ansatte i NMS og/eller våre samarbeidskirker rammes av HIV/AIDS, må de både holdes etisk ansvarlig for sine valg, samtidig som de må få en behandling i tråd med de punktene som er nevnt ovenfor.

Aidsepidemien utfordrer oss til etisk refleksjon om fellesskap, seksualitet og samliv, og viser at det er sammenheng mellom våre holdninger til de store etiske og samlivsetiske spørsmål og våre holdninger og handlinger i møte med mennesker i en annen livssituasjon enn vår.

Kapittel 5: Utblikk

I dette dokumentet har vi gjort rede for vår forståelse av samliv og samlivsetikk. Vi har drøftet hvordan NMS kan legge til rette for å fremme gode holdninger og rette handlinger. Og vi har gitt klart uttrykk for det som er NMS' ståsted og posisjon.

Hvordan uenighet i disse sakene innen den kristne kirke skal håndteres, er blant de store og vanskelige spørsmålene. I NMS erkjenner vi at det er en *faktisk* uenighet, i samfunnet, i kirken og også i vår organisasjon. Det hindrer ikke at vi framstår med klare føringer og tydelig overbevisning.

I forhold til våre samarbeidskirker er dette viktig. Vi blir stadig utfordret på vårt ståsted. Det gjør vi frimodig rede for. Samtidig utfordrer vi våre samarbeidskirker på andre punkter som også dreier seg om samlivsetikk.

Et videre spørsmål er hvordan vi forholder oss til personer som offentlig står for et annet syn enn NMS sitt.

Det ligger som en konsekvens av dette dokument at vi verken kan eller vil søke å unngå kontakt med mennesker som har andre standpunkt enn oss. I forhold til Den norske kirkes strukturer, er dette i tråd med landsstyrets vedtak fra 1996, hvor det understrekes at NMS vil samarbeide både med biskoper og menigheter uavhengig av ståsted i homofilisaken. Dette er et hovedstandpunkt som vi ønsker å føre videre, noe som også ble bekreftet av landsstyrets vedtak av 24. mars 2007, hvor det heter:

Eit premiss for dette arbeidet er at det går an å leva i same kyrkja og å arbeida for misjon utan at ein tenker heilt likt i spørsmålet om homofili.

Men det må samtidig balanseres med den viktige presisering som også landsstyret kom med i samme vedtak:

Det er likevel viktig å understreka at det går ei grense for kva fellesskapet kan tåla, og at det er mulig å tilrettelegga dette spørsmålet på ein slik måte at det kan få kyrkjesplittande karakter.

Det er i dette spenningsfeltet NMS søker å være tro mot vår basis og mot vår misjon.

Ved å være en brobygger i ord og handling, vil vi frimodig holde opp visjonen om en levende, handlende og misjonerende kirke i alle land. Det gjør vi mens vi trofast og trossig holder fast på bønnen vår om at Gud må la sitt rike komme.

Kapittel 6: Konkretiseringer

På bakgrunn av de føringer som ligger i dette dokument, og for å oppnå en mest mulig lik praksis, vil vi foreslå følgende prosedyre:

1. De som søker stillinger eller nomineres til tillitsverv i organisasjonens styrende organer, gjøres kjent med prinsippene NMS har for samlivsetiske spørsmål.
2. NMS forutsetter at ansatte i ledende og profilerende stillinger (se *Tillegg* under) er lojale i forhold til de grunnleggende prinsipper i dette dokument. Lojalitet betyr i denne sammenheng en livsstil i tråd med dokumentets hovedintensjoner.
3. NMS forutsetter at stillingssøker/kandidat til slike stillinger eller tillitsverv selv gjør oppmerksom på om det er forhold med utgangspunkt i dette dokument som NMS bør kjenne til.
4. Når det kommer fram opplysninger som kan ha betydning for ansettelse/nominasjon, behandles dette normalt administrativt av ansvarlige for den aktuelle instans.
5. I tvilstilfeller konsulteres generalsekretær før endelig avgjørelse om ansettelse/nominasjon fattes av det ansettende eller ansvarlige organ.
6. For Misjonshøgskolen og SIK gjelder særlige administrative prosedyrer
7. Tilsvarende prosedyrer følges dersom det skulle oppstå situasjoner hvor det reises tvil om ansatt eller tillitsvalgt kan fortsette i sin tjeneste for NMS på grunn av samlivsetiske forhold.
8. Ved informasjon om mulig overgrep eller seksuelt misbruk av posisjon eller stilling, følges de prosedyrer som er utarbeidet i dokumentet: "Seksuelle overgrep: Beredskapsplan for NMS".

Tillegg

Som en klargjøring av uttrykket "Ledende og profilerende stilling i NMS", vedtok Landsstyret i NMS følgende (27.05.2009):

1. Definisjon:

Til ledende og profilerende stillinger i NMS regnes alle stillinger hvor offentlig og ekstern representasjon av organisasjonens målsettinger og virksomhet inngår som sentrale element. Med dette er det ikke sagt noe om stillingens viktighet i forhold til andre stillinger i organisasjonen.

2. Lojalitet

For øvrig forventer en lojalitet til arbeidsgiver fra ansatte. Dette innebærer at det forventes av alle ansatte i NMS at man ikke benytter sin stilling som en plattform for å motarbeide NMS' ståsted i viktige saker, enten det dreier seg om strategi, teologi eller samlivsetiske spørsmål. Det vil imidlertid være viktig for organisasjonen at det også i disse saker er åpenhet for intern drøfting og samtaler om profil og standpunkt.

3. Administrative konkretiseringer:

Punktene over legges til grunn ved alle tilsetninger i NMS. Tilsettingsorganet avgjør hvorvidt den enkelte stilling defineres som ledende og profilerende stilling i NMS. Ved tvil eller uenighet ankes beslutning til generalsekretær.